

Jobber for rettferdig behandling av samiske saker:

– Vi som dommere skal høre på begge parter

Nylig holdt Samisk forum et møte på Vertshuset på Røros. De diskuterte hvordan domstolene behandler sørsamiske rettsaker og hvordan retten til sørsamisk språkbruk og kulturutvikling best ivaretas.

CECILIE BERGAN STUEDAL

Leder for samisk forum og sorenkriver for Indre og Østre Finnmark tingrett, Finn-Arne Schanche Selfors, sier at de arrangerte en samling på Røros fordi det er et sørsamisk område som har hatt mange store rettsaker og er derfor viktig for behandling av sørsamiske saker.

– Det er viktig at domstolene er best mulig rustet til å behandle sørsamiske saker. Møtet var for å diskutere og få informasjon om hvordan domstolene skal gjøre nettopp dette, sier Schanche Selfors.

Medlem av Samisk forum og dommer i Østre innlandet Tingrett, Jens Morten Nesseth, legger til at oppgaven til samisk forum er å være et organ som vurderer eksisterende kompetanse og behovet for kompetanseutvikling.

– Vi skal også gjøre oppmerksom på kultur, språk og samisk historie. I tillegg skal vi opplyse om hvilke utfordringer man står ovenfor, og hva kan man forvente med tanke på eventuelle tvistesaker og spørsmål som kan være aktuelle framover, sier Nesseth.

Mindre kunnskap

Schanche Selfors forklarer at det er viktig at dommere har like god kunnskap om kultur og historie til både samiske og norske parter.

– Vi som dommere skal høre på begge parter. I denne sakstypen er det typisk at den ene parten er reindriftsutøver og den andre parten er grunneier eller gårdbruker. Da er det veldig viktig at vi har mulighet til å sette oss inn i begge parters forhold og forstå konteksten når de forklarer seg, sier han og legger til:

– De fleste av oss har ganske bra kunnskaper om landbruk, norske forhold og lokalhistorie. Mange dommere

BEDRE RUSTET: Leder for samisk forum og sorenkriver for Indre og Østre Finnmark tingrett, Finn-Arne Schanche Selfors (t.v.) og medlem av Samisk forum og dommer i Østre innlandet Tingrett, Jens Morten Nesseth, jobber for at domstolene skal være best mulig rustet til å behandle sørsamiske saker. Foto: Cecilie Bergan Stuedal

har ikke like god kunnskap om reindrifta, den samiske historia og samfunnet.

Han understreker at likt kunnskapsgrunnlag sikrer at saker blir behandlet korrekt.

– Vi får utdelt informasjon under hver enkelt sak, men det er en stor fordel å ha forhåndskunnskaper som gjør at man bedre kan forstå det som blir presentert i den rette konteksten, sier Schanche Selfors.

Nesseth er enig og understreker at domstolene må håndtere de sakene som tas opp og behandles på en tilfellevekkende måte.

Sørsamisk i rettsalen

De opplyser også at det er en revitalisering av det sørsamiske språket. Spesielt er det flere unge som lærer seg sørsamisk. De sier at domstolene derfor må regne med at det blir flere som velger å bruke sørsamisk når de kontakter domstolene.

– Alle vil sikkert kunne snakke norsk, men det er allikevel viktig at folk får lov til å snakke sørsamisk når de henvender seg, sier Schanche Selfors.

Han referer Sameloven § 3-4 som sier at enhver har rett

til å henvende seg til domstolene på samisk i tillegg til å snakke samisk under rettsmøter. Schanche Selfors referer også til at om det er noen som deltar i forhandlingene som ikke kan samisk, skal det brukes en tolk som retten har oppnevnt eller godkjent. Det gjelder også hvis det er domstolen som trenger en tolk og ikke parten.

Stort mangfold

Schanche Selfors legger videre vekt på at det er viktige forskjeller mellom det nordlige og sørlige same-distriktene, og at domstolene derfor må være bevisste på at det er et stort mangfold.

– Jeg kommer fra et nord-samisk område, snakker nordsamisk og har god kunnskap om reindrift i våre områder. Sørsamisk er et annet språk, og selv om det har en god del til felles med nordsamisk, har man ikke full forståelse for hva som blir sagt. Reindrifta drives også på litt andre måter her i sør, sier han.

Forskjell mellom nord og sør

Nesseth kommenterer videre at den samiske pro-

blemstillinga derfor ikke nødvendigvis er lik i hele Norge eller de forskjellige forvaltningsområdene.

Han sier at det sørsamiske området har en litt annen eiendomsstruktur enn lenger nord, og at det sørsamiske området kjennetegnes av at man har en blanding av statens eiendom og statsforvaltning, i tillegg til en større grad av privat eiendomsrett.

– Det er også en historikk og utvikling knyttet til alt dette. Vi må stille oss spørsmål om hvorfor grensene for reindrifta ble slik, og ikke slik. Det er mange hensiktsmessige vurderinger å ta, sier Nesseth.

Han legger til at reinen ikke kjenner noen riksgrense, og at det i tillegg må bli tatt inn i beregninga at det er samiske interesser på svensk side.

– Dette er den del av helheten i den kulturelle forståelsen, og er viktig for å kunne gå inn i disse sakene på en god måte, sier han.

Ta inspirasjon fra svenskene

Nesseth og Schanche Selfors sier at de norske domstolene kan lære noe av hvordan de svenske og finske domstolene

behandler samiske saker. De trekker fram rettssaken rundt samebyen Girjas, som ligger i området rundt Gällivare, nord i Sverige.

– Det var en stor sak på svensk side der høyesterett behandlet rettsspørsmålet om det skulle være svenske reindriftsamer eller staten som har rett til å forvalte småviltjakt og fikse i området, sier Schanche Selfors.

I en artikkel fra januar 2020 om Girjas-saken skriver NRK at høyesteretten konkluderte, etter ti år med rettssaker, at det var Girjas sameby som har enerett på bakgrunn av alders tids bruk. For kontekst opplyser NRK at en sameby kan sammenlignes med norske reinbeitedistrikt.

– Selv om man har litt andre rettskilder å forholde seg til på norsk side, kan sakene brukes til å sammenligne hvordan man har og kan behandle saker her i Norge. Deres bruk av alders tids bruk kan gi viktige innspill, sier Schanche Selfors.